

Machines die om geld vragen

Kunstenaar Dries Verhoeven en zijn bedelende ghetttoblasters

TEKST BERENGARIA LIEDMEIER
BEELD BAS DE MEIJER (PORTRET), SANDER MARSMAN

Op de suggestie 'interventie in de ruimte' knikt hij instemmend. 'Ja, zo kun je mijn werk wel omschrijven.' We zochten een geschikte term. Bij 'kunstwerk' denk je al snel aan een object, maar wat Verhoeven doet beperkt zich doorgaans niet tot het ding. Zijn constructies, vaak op straat of in andere openbare ruimtes, zijn complex en roepen een veelheid aan reacties op. Dat is ook de bedoeling: 'Ik wil het denken op scherp zetten' zegt hij erover.

'IK WIL DE MENSEN ERTOE VERLEIDEN NAAR ZICHZELF EN HUN NAASTEN TE KIJKEN.'

Zijn werk *Songs for Thomas Piketty* vormt onderdeel van de expositie *Hacking Habitat*. In het weekend van 26 februari staan de *Songs* op de hoek Plompetorengracht/Voorstraat. Vijftien weekenden lang wordt het op een andere plek in de stad getoond. Aangezien deze *Songs* bestaan uit bedelende gettoblasteren wilde *Straatnieuws* daar meer van weten. Hoe gaat er precies gebeurd worden? En wat gebeurt er met het geld?

'Wat het geld betreft,' antwoordt Verhoeven, 'ben ik heel benieuwd. Hoe reageren voorbijgangers, als zij het schoteltje met muntjes zien? Misschien roept het verontwaardiging op; machines die om geld vragen, terwijl het juist de mensen zijn die het nodig hebben. Het kan zijn dat weer anderen er iets bij leggen. Ik zou het mooi vinden als dat geld vervolgens wordt meegenomen door iemand die het hard nodig heeft. Zelf heb ik er geen plannen mee, nou ja, anders dan kijken naar wat er gebeurt wanneer het werk geplaatst is.'

Kijken naar wat er gebeurt. Wat hoop je dan te zien?

'Veel van wat we doen, doen we automatisch, zonder er bij stil te staan. De manier waarop je een dakloze passeert bijvoorbeeld. Daar hebben de meeste mensen een standaard reactie voor, waar ze verder niet over nadenken. Wat ik hoop is, dat de *Songs* zorgen voor een zekere bewustwording. Als je de gettoblasteren hebt zien bedelen en je komt vervolgens langs iemand die jou om geld vraagt, dan hoop ik dat je je eigen reactie waarneemt. Dat het eventjes geen automatisme meer is.'

Hacking Habitat

De expositie *Hacking Habitat* gaat uit van de stelling dat de technologie ons in haar greep houdt. Hoe kan de relatie tussen mens en machine weer hersteld worden?

Hacking Habitat, Wolvenplein 36, van 26 februari tot en met 5 juni.

www.hackinghabitat.com

Je had het net over 'het denken op scherp stellen'. Wiens denken en over welke dingen?

'Met zijn boek *Kapitaal in de 21e eeuw* heeft Thomas Piketty de groeiende inkomenskloof tussen arm en rijk opnieuw aan de orde gesteld. Het staat weer op de politieke en wetenschappelijke agenda van wereldleiders. Maar in het straatbeeld zie je dat niet terug. Integendeel, de stad wordt steeds meer gepolijst. Verontrustende elementen worden uit beeld gewerkt. Er is antidaklozenmeubilair; bankjes met in het midden een armleuning, zodat je er niet op kan liggen. Als je in de straten van Amsterdam muziek wil maken moet je eerst auditie doen.'

Is dat erg dan?

'Precies! Is dat een verontrustende ontwikkeling of juist iets dat fijn en goed is? Die vraag hoop ik met dit werk aan de orde te stellen. In de straten van de stad.'

Wat vind jij daar zelf van?

'Mijn eigen standpunt is niet van belang. Ik wil het denken verruimen, niet vernauwen. Mijn mening is net zo bevooroordeeld en sentimenteel als dat van ieder ander. Bovendien, als ik mijn eigen gedachten teveel naar voren breng wordt het al snel een werk met een boodschap. En als de gemiddelde Nederlander ergens een hekel aan heeft dan is het aan een opgeheven vingertje. Heel anders trouwens dan in Duitsland, waar de kunstenaar juist wordt gevraagd om zich uit te spreken in het politieke en maatschappelijke debat.'

Toch lijkt het erop dat wat jou betreft het straatbeeld wat minder fleurig zou mogen zijn.

'Ik vind het belangrijk dat er ruimte is voor alle stemmen. Ook wanneer ze ongemakkelijke dingen zeggen. Of wanneer ze je in verwarring brengen. Die verwarring is namelijk een groot goed. Ze helpt je om opnieuw naar jezelf en je omgeving te kijken.

Door de openbare ruimte steeds verder op te schonen, verandert die in een transfer zone, een plek waarin je zo snel mogelijk van a naar b gaat. Zoals op een vliegveld of één metroknooppunt. De politieke functie verdwijnt en confrontaties worden verplaatst naar internet.

De pijnpunten van het bestaan, de moeilijke, de schrijnende en de ontwrichtende dingen blijven zo buiten ons blikveld, buiten onze rechtstreekse fysieke beleving. Wat overblijft is een nette, veilige, comfortabele straat waarin je goed kan shoppen. Je loopt als het ware door de Disney-versie van ons leven. Dat is niet hoe het echt is, al helemaal niet voor de mensen die niet maatschappelijk geslaagd zijn, die geen succes hebben, die niet gezond, modern, jong of mooi zijn.'

Het is je missie om de gebruikelijke denkpatronen van voorbijgangers lichtelijk te destabiliseren. Maar jouw eigen denken? Raakt dat wel eens ontwricht?

'O, zeker. Voortdurend. Bij De Uitvaart bijvoorbeeld, een project waarbij verdwijnende maatschappelijke waarden werden begraven via de katholieke liturgie. Dit gebeurde vanuit een kerk die eigendom was van de gemeente Utrecht, maar werd gehuurd door een kleine en vrome gemeenschap van gelovigen. In zekere zin maakten ze zelf onderdeel uit van de verdwijnende maatschappelijke waarden. Zij waren het absoluut niet eens met die hele manifestatie. Vanuit hun perspectief werd het heilige karakter van de kerk geschonden. Wanneer zoiets gebeurt, dan hoop ik daar wel van te leren, zodat ik bij een volgende vergelijkbare situatie met een zachtere hand werk. Het heeft geen zin om mensen kwaad en overstuurd te maken. Integendeel. Dat werkt contraproductief. Iemand die boos is, kijkt niet naar zichzelf, maar naar het object van zijn woede.

Het is niet mijn bedoeling om ergernis op te wekken. Ik wil de mensen ertoe verleiden naar zichzelf en hun naasten te kijken. Om zich dan voor een moment af te vragen waarom we doen wat we doen. En of het ook anders kan. Daar gaat het om.'

Hoe ziet Songs for Thomas Piketty er uit?

Een groep bedelende gettoblaster, elk met een schoteltje met wat muntgeld. De gettoblaster zingen en vragen om een bijdrage. Eens in de zoveel tijd vormen de stemmen van de gettoblaster een koor. Het werk wordt voor het eerst getoond op de hoek Plompstorengracht/ Voorstraat, als onderdeel van de kunstmanifestatie Hacking Habitat. Vervolgens zal het tot 6 juni op verschillende locaties in de stad opduiken. 'Ze zijn hufferproof' voegt Verhoeven toe. 'En de knopjes doen het ook niet. Geen echte gettoblaster eigenlijk. Krijgen de machines straks meer aandacht dan de mensen die ze uitbeelden? Ik ben benieuwd.'

Kapitaal in de 21e eeuw

De Franse econoom Thomas Piketty doet in zijn boek *Kapitaal in de 21e eeuw* verslag van het grootschalig onderzoek dat hij heeft gedaan naar de ontwikkeling van inkomensverschillen van arm en rijk. Met dat onderzoek wist hij overtuigend aan te tonen dat de kloof tussen die twee groepen steeds groter wordt. Doordat hij in zijn verhaal het persoonlijke steeds met het algemene weet te verweven, is zijn boek bovendien geen droge kost maar een meeslepend betoog. Nadat de Engelse vertaling was verschenen groeide het uit tot een bestseller en werd Piketty een econoom met een sterrenstatus.